

סימן א

בירור דעת החזו"א בלקיחה מחשוד ובדיני משומר ונעבד

על הקל אינו חשוד על החמור, באותו ענין חשוד אף על החמור שבו, ולכן כיוון שנחשד להטיל מום חושדים אותו שימכור בשר בכור תם.

ובדברי ר' יהודה בחשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין שאסור ליקח ממנו אפי' מים ומלח סובר ר' יהודה שאפילו שבאלו ודאי לא יהיה מכשול אסרו לקנות ממנו שאם יקנו מים ומלח יבואו לקנות גם פירות ואז יהיה מכשול, ובודאי שלא אסר ר"י לקנות בגדים וכלים, רק מים ומלח שיש איזה דמיון בקניית מים ומלח לקניית פירות (אולי שרגילות למכרם באותו חנות וכה"ג), ולכן במותר בכורות לא אסר לקנות ממנו מים ומלח (אולי אסר ר"י לקנות ממנו בשר עופות ואולי אסור לקנות ממנו קרניים).

ומלשון אין לוקחין בשר צבאים משמע אפילו בקי שיודע בבירור שהוא בשר צבאים אסור שמא ירמה אחרים בבשר עגל (וכן בזיקת תרומה שפירשו קרבי דגים שמערבין בו שמן זית היינו אפילו אם יודע שעכשיו אין בו שום שמן זית אסור) וכ"כ בחזו"א (סי' סק"ב ד"ה ומסקינן) דאסור אפי' בשחט לפנינו.

(ב) בדין אין לוקחים ממנו פשתן איתא בירושלמי אוף מס' מעשרות (הובא חלק מהירושלמי בכס"מ ובתוי"ט) ששאלו: כורכמין, והוא דבר שאינו מאכל, ואינו אלא קיסמין, אם

כמה דינים בחזו"א בדין לקיחה מן החשוד שצריכים לבאר. וכן יש לבאר איך מועיל לקנות מחשוד גם אם יש חותמת כשרות.

לקיחה מן החשוד

(א) בכורות כט' ב'. החשוד על הבכור אין לוקחין ממנו בשר צבאים וכו'. לכ' ענין המשנה שאינו נאמן לומר על מה שמוכר שהוא היתר, אלא חוששים שהוא איסור. ועז"א שאפילו בשר צבאים יכול לרמות, אבל לא מיירי במשנה בקנסות, שעושים לו שלא יעשה המוכר איסור, אלא הנדון שלא יכשלו הקונים. (חוץ מר' יהודה בחשוד על תרומה שהחמיר גם דבר שאין בו עצמו חשש מכשול), וכן מוכח בירושלמי שית' להלן. וכן פרש"י דבשר צבאים זמנין דמזבין עגל בכור תם ואומר שבשר צבי הוא.

ועי' רש"י שפי' חשוד על הבכורות לעשות מום בבכור ולא כ' מבואר דאף בלא מכשול לקונים אסור שהרי לא נחשד למכור בשר בכור שאין בו מום (משמע שהוא איסור חמור) אלא לעשות מום בבכור (שהוא איסור לאו). ועי' ש"ך יו"ד שיי"ג ס"ב שאם שחטו, הבשר מותר לאחרים, ועי' רעק"א שם, וא"כ אין מכשול לקונים. ועי' לקמן שאפשר שיש לפרש המשניות גם בלא מכשול לקונים. ואולי אע"פ שהחשוד

סברא אחרת שרק בפשתן כברייתו גורם שיקנו גם זרע פשתן ולא בפשתן שנשתנה מבריייתו, (והרע"ב שפי' המשנה דטווי ובגדים משום דטרחא הוא בעורות ובצמר, משום שפירש דברי ר' חנינא כפי' קמא). וזה דוחק, דבגמ' משמע דחד טעמא הוא כמו עורות עבודים וצמר טווי ואריג (וכן הרע"ב דסרך שרי, דלא קפיד אטירחא זוטא. אבל לכ' ע"כ צ"ל שאפשר לפרש כן שכך צריך לפרש תי' שני הירושלמי עי' להלן).

ור' מנא מתרין הא דפשתן לאו משום זרעה (שאפילו לא היה לפשתן זרע) אלא משום קנס וכמו שאסר ר' יהודה אפי' מים ומלח משום קנס, ואין כוונת ר' מנא לפרש מתני' דפשתן כר' יהודה אלא כוונת ר' מנא דאף אנן דלא קי"ל כר' יהודה לקנסו כ"כ אבל עכ"פ שמענו מדר' יהודה שאסר גם דברים שאין מהם מכשול.

והשתא צריך פירוש מ"ש דקנסו שלא ליקח ממנו פשתן (שהרי בפשתן לא יתכן שום מכשול לקונים) וצ"ל דכיון שהוא מגידולי הארץ הוסיפו לאסור אף את זה. ובחזו"א (ס"י סקיי"ב ד"ה ירושלמי) כתב שכל הניקחין קאמר שיש בהם זיקת שביעית לענין לזרען ולעבדן בשביעית. ולא משום העבירה דזריעה ועבודה אלא משום קנס שלא ימכור איסורי שביעית הוסיפו לאסור כל שיש לו קשר לענין מצוות שביעית.

ובבב"מ ובפי' מהר"י קורקוס העתיקו ר' דברי ר' חנינא משום זריעה, וכ' ע"ז הכס"מ וזהו שאמר רבינו שיש עליו זיקת שביעית. ושמעין מדבריו שפירש בדר' חנינא שאין בפשתן משום ספיחין אלא יש בזרעה משום ספיחין ולכן אין לוקים הפשתן מפני זרעה, וכך פירש ל' הרמב"ם זיקת שביעית שיש שביעית בחלק ממנה (וכמשנ"ת לעיל בפי' דברי ר' חנינא), אבל החזו"א פי' לשון הרמב"ם זיקת

אסורים משום ספיחין, (פי' החזו"א הספק, אם גזרו רק על דבר מאכל או על כל הצמחים, או אם גזרו רק על דבר שי"ב קדו"ש או אף על דבר שאין בו קדו"ש, ונפ"מ בין ב' הפירושים במין הצובעים אם הוא בכלל ספק הירושלמי), וע"ז הביאו מתני' דאין לוקחים ממנו פשתן, ופשתן לאו קיסמין הוא. והיינו כמשנ"ת דפשיטא להירושלמי שלא אסרו ליקח דבר שעשה בו איסור אלא רק דבר שיבא מכשול להקונה ומדאסרו ליקח פשתן ש"מ שהפשתן אסור משום ספיחין (ולפי הבנת המקשן צ"ל שעיקר חידוש המשנה שאין לוקחין פשתן סרק) ואינו נאמן לומר שהוא מששית. ודחה ר' חנינא מפני זרעה, ויש ב' אפנים לפרש דברי ר"ח:

החזו"א סי' י' ס"ק ב' פי' דסבר רב מנא שבפשתן איכא גזירת ספיחין אע"פ שאינו אלא קיסמין, שגזרו מפני זרעה, (ופי' בחו"ב שהסברא שאין קדו"ש בכורכמין שלא גזרו אלא במאכל שאדם להוט עליו וחישין שיזרע בסתר אבל אם אינו מאכל לא חיש' כ"כ אבל בפשתן שזרע שלו אסור משום ספיחין דחישין שמה יזרע בסתר לכן גם קיסמין שלו (אסורין).

אבל יש לפרש דברי ר' חנינא (ולהלן ית' שבע"כ כך פי' הכס"מ) דלעולם אין בפשתן גזירת ספיחים, ואעפ"כ אסרו ליקח, שאם נתיר ליקח פשתן יקנו ממנו גם הזרע.

אבל קשה על פירוש זה, א"כ מ"ט טווי ובבגדים שרי משום שהוא מקפיד על טרחו, דלמא שמעי רבנן ומפסדיה ליה, והרי אין הפשתן אסור ואין חילוק בין פשתן של שישית לשל שביעית, מה ישמעו רבנן ולמה יפסידו. וצריך לפרש היתר דטווי ובגדים כמו שית' להלן דעת רב מנא דלאו משום שמעי רבנן ומפסדי ליה כהסברא דעורות עבודים וצמר טווי וארוג, אלא

ומ"ש הר"ש דחישנין אין הכוונה דחישנין בזה אלא שגזרו ספיחין דחישנין שיקחו מן המוטמן].

ד העולה מהאמור יש ד' דברים שאסור ליקח מהחשוד, חדא הדין הפשוט שדבר שיש בו חשש הוא איסור שאין החשוד נאמן שהוא היתר.

ואסור ליקח מהחשוד דבר שלפי גדרי ההלכה הי' מותר כגון שהוא ס"ס (ספק חו"ל וספק שישית) או כגון שרוב השוק מההיתר.

ואסור ליקח מהחשוד דבר הדומה לדבר האיסור אע"פ שראינו שהוא היתר כיון שאפשר לרמות בזה כשאין אנו יודעים (כגון בשר צבאים ששחטו לפנינו).

ואסור ליקח מהחשוד דבר שאין בו אפשרות שיהא אסור ואינו דומה לדבר איסור, אם יש לו קשר לדברים האסורים, והקשר הוא שיש בהם שאר איסורי שביעית בזריעה ועבודה.

ה מ"ש החזו"א דזיקת שביעית דפשתן היינו דשייכים באיסורי שביעית לזרען ולעבדן, והוסיף החזו"א (בד"ה פירות וד"ה ומסקינן) דאפילו בידוע שפשתן זה גדל מעצמו חשיב זיקת שביעית כיון שהוא מין ששייך שיהיה בהם איסור ולא פלוג רבנן. אבל היה אפ"ל שאין זה זיקת שביעית אלא כשיש חשש שחטא בו ואע"פ שאין בפשתן איסור אף שחטא בו מ"מ קנסו, אבל אם צמח מאליו לא חשיב זיקת שביעית, ואם נאמר כן א"ש יותר ההיתר דטווי ובגדים שפירש החזו"א לר' מנא משום שנשתנה מבריתו ולכן לא חשיב כזיקת שביעית וזה דוחק כמשנ"ת, אבל אי נימא דמיירי דוקא בפשתן שנחשד שעברו בו ניחא דשייך בזה סברת שמעי רבנן ומפסדי. שאע"פ שאין הפשתן נאסר מ"מ מצוי שב"ד רואים לקנסו ולאבד את מה שיש בו איסור ולכן מדטרח ש"מ שבפשתן זה לא נעשה

שביעית, דקאי כר' מנא זיקת שביעית היינו כל הנצמחין ששייכים במצוות השביעית. ונפ"מ שלפי הב"י שפסק כר' חיינא לוקין מהחשוד כורכמין ולפי החזו"א שפסק כר' מנא אין לוקחין כורכמין (וכן פרחי נוי וכל מה שאין איסורי שביעית).

ופשמות ל' הרמב"ם כן, שלעיל מינה בהל' יג' כ' כמה מינים שניקחים מכל אדם בשביעית ובתוכם זרעוני גינה שאינם נאכלים, ועז"א בד"א בע"ה סתם אבל מי שהיה חשוד וכו' והרי זרעוני גינה שאינם נאכלים אין בהם קדו"ש ואין בהם ספיחין.

ג ר"ת פליג על הרמב"ם שאמר שמחשוד שאסור ליקח כל שייב זיקת שביעית הוא כולל גם זרעוני גינה שאינם נאכלים (שזה כמו פשתן) וכולל גם פגים וירבוזין, אבל לר"ת שפירש ניקחים מכל אדם היינו אפי' מחשוד ידוע מבואר דפיגם וירבוזין עדיפי מפשתן ולא חשיבי זיקת שביעית כיון שבהם לא שייך כ"כ שעשה בהם איסור.

וכתב החזו"א (ד"ה פירות) שאין לוקחין מהחשוד גם דבר שיש בו ס"ס ספק חו"ל וספק שישית (כמו שאמר לענין תרו"מ מע"ה דל"מ ס"ס ספק לקח מחבר וספק עישר), ואפילו פירות שיש רוב השוק משל חו"ל ושישית אסור ליקח מהחשוד. ומיהו כשיש ס"ס או רוב אינו אלא בדרגת דמאי ולכן לא אסור אלא בעין אבל לא תערובת אע"פ שהוא נו"ט.

זמ"ש פ"ו מ"ד מאימתי מותר ליקח ירק במוצ"ש משיעשה כיו"ב ופי' הר"ש דחישני' שלא יהא מן הנקלט בשביעית, צ"ל דלא מיירי ליקח מחשוד שבזה אחרי שעשה כיו"ב אם יש בשוק מיעוט משביעית אסור אלא מיירי בלוקח משאינו חשוד שעדיין יש גזירת ספיחין

עוד נראה שכיון שכל האיסור שמא יקנו ממנו גם דברים שיש בהם חשש לכן מסתבר שמן הגוי (שבודאי לא עדיף מישראל חשוד) מותר ליקח דבר שיש בו זיקת איסור והן דבר שהוא דומיא דבשר צבאים ששחט לפנינו (כגון דבר שיש בו רובא או ס"ס) שבישראל חשוד יותר יש לחוש שיתפתו להאמין לו, וצ"ע.

מ"ש החזו"א דפשתן חשוב זיקת שביעית שיש בהם איסור שביעית לענין לזרען ולעבדן בשביעית יש לעיין אי פירות האילן דשישית שנכנסו לשביעית שגדלו ע"י עבודות האסורות בשביעית אי נימא שאין איסור בנעבד בעבירה אי חשיב ג"כ זיקת שביעית ואסור ליקח מן החשוד (שמוכר גם ירקות) כמו שאסור ליקח ממנו פשתן.

ו וכתב החזו"א ומיהו אפשר דבשל שישית ושל חו"ל מותר אף מן החשוד דלא מיקרי זיקת שביעית אלא בגדל וכו' אבל של שישית ושל חו"ל לא מצינו, ובודאי אין כוונת החזו"א שהחשוד אומר לנו שהוא של שישית וחז"ל, וגם אין כוונת החזו"א שאנו יודעים מחמת רובא או ס"ס, שכבר כתב לעיל מינה שזה בכלל האיסור, וגם אין כוונת החזו"א שאנו יודעים בבירור שהוא משישית וחז"ל (שהביא לפנינו) שהרי אמר החזו"א שהאיסור ליקח ממנו בשר צבאים הוא אפילו בשחט לפנינו. אלא כוונת החזו"א שהם ניכרים שאין כמותם בארץ ישראל או משל שביעית שהי' מקום לפרש דין פשתן (שהוא כמו דין מים ומלא דר"י) מטעם קנס שכל שיש לו דמיון לאיסור באיזה צד אסור שכל הנצמחין בכלל שאם יקחו ממנו פשתן יבואו גם ליקח פירות וה"נ אם יקחו פירות שישית יבואו גם ליקח מינים של שביעית ועז"א החזו"א שאינו כן אלא שיש בהם דמיון לפ"ש בזה שיש בו איסורי שביעית (וזה מ"ש לעיין בס"ק יב').

איסור ולכן אין בו זיקת שביעית, אבל בחזו"א איתא להדיא דדוקא של שישית או חו"ל אבל של שביעית שעלה מאליו אסור.

ויש לברר תגר חשוד שמוכר פ"ש האסורים אבל אין לו קרקע ואינו זורע ומעבד דלכאורה פשתן דידיה לא חשיב זיקת שביעית, (לא מיבעי להצד שנת' דדוקא פשתן שעבר עליו אלא אפי' לפמ"ש החזו"א דאף פשתן שעלה מאליו חשיב זיקת שביעית מ"מ בזה שאינו יכול לעשות איסור שביעית שהרי אינו מגדל הפשתן ה"ז לחשוד זה כמו של חו"ל).

ואפשר שיש להביא ראיה לזה ממ"ש בסוכה אבל מן השמור אפי' בכחצי איסור אסור דדעת ר"ת שם שסתם ע"ה אינו חשוד ומ"ש בפגים וירבוזין שניקחים מכל אדם בשביעית עד כדי שיעור ג"ס, היינו מחשוד ידוע דליכא למיחש ששמרן, וקשה אמאי ניקחין, והרי יש להם זיקת שביעית (והרמב"ם שהעתיק משנה זו פירש דמיירי בע"ה אבל חשוד ידוע אסור משום זיקת שביעית) וע"כ צ"ל דלא אסרו (כשאין בזה חשש מכשול) בכל חשוד אלא בתגר.

וכן מציע בחזו"א ס"י סק"ו ד"ה ואתרוגין שסמך משום שעת הדחק על רש"י דשמור אינו אסור באכילה ואף אינו אסור ליקח באופן שאין דמי שביעית, וקשה איך התיר ליקח מהחשוד דבר שיש בו זיקת שביעית (מרש"י לחוד אין ראיה שהרי לרש"י מיירי בשל ע"ה דס"ל שהוא חשוד ולכן י"ל שאינו חשוד גמור כ"כ לקנוס אלא לקנוס שלא לקנות אלא לחושדו שיצניע הדמים ובאמת בחשוד ידוע דלמא אסור אבל החזו"א מיירי שידוע שטייב וששימר) וצ"ל שהחזו"א דמיירי ליקח מסוחר האתרוגים (שאין בהם בסוכות איסור דאחר הביעור ואין בהם איסורי ספיחים) שאינו תגר שמוכר פירות ובהו ליכא גזירה וקנס.

עכברים. אע"פ שכולם יודעים שעור של נקבה שלם ידוע שאין בו חשש ועור של נקבה חתוך יש בו חשש, מ"מ אסר. ורא"א דעכברים מידע ידיע שלא אסרו אלא שיבואו למכור דבר אסור ויאמר שהוא של היתר ויתפתו להאמין לו אבל עור חתוך לא יוכל לרמות כלום שבינו שהוא של בכור ואל"כ למה חתך.

זל"ב יש ללמוד מזה שאסור ליקח מהחשוד אפילו פירות שהם ניכרים שהם של חו"ל שמא יקחו ממנו פירות שאינם נכרי שהם של חו"ל ויאמר של חו"ל הם.

זי"ש לשאול איך אנו נוהגים ליקח מהחשודים מאכל עם הכשר, לא מיבעי דבר שאין עליו עצמו סימן ורק המשגיח מעיד לנו שראה שהוא מהכשר, שזה לכ' דומה לבשר צבאים ששחט לפנינו אלא אפילו דבר שיש עליו חותמת כשרות ניכרת שיש סברא לומר דלא דמי לבשר צבאים שאין דומה זה שיש שעליו חותמת לזה שאין עליו. אבל גם זה נתי' לאיסור כמו עורות נקבה שאינם חתוכים שהם ניכרים שהם נקבה ואסור שחששו שאם יקנו ממנו שאינם חתוכים יבואו לקנות חתוכים וה"נ נימא כן (שהנקבות הוא כמו חותמת כשרות).

זא"ל הא דאסרינן בשר צבאים בשחט לפנינו היינו בשחט לפנינו במקרה אבל כשהוא בכוונה שהוא דבר של ציבור שידוע להם שהולכים להשגיח עליו לא שייך מכשול וצ"ע.

גב אולי ליכא קנסות וגזרות אלא בדבר שרובו או סתמו היתר כגון בשר שאינו בכור וחולין שאינם תרומה אבל דבר שסתמו אסור, כגון בשר שרובו או סתמו היתר כגון בשר שאינו בכור וחולין שאינם תרומה, אבל דבר שסתמו אסור (כגון בשר שאם לא ידוע עליו אם נשחט כדין הוא אסור) בזה לא צריך לאסור בשחט לפנינו וצ"ע.

זזהו מש"כ החזו"א להלן סוף ד"ה ומסקינן דפירות הניכרים שהם של חו"ל וכו', אמנם לכ' צ"ל דמיירי בניכרים ממש שהם סוג אחר ולא מהני שיש איזה היכר וסימן שהם מחו"ל כמשנ"ת מהא דעורות נקבה, (אין כן דעת תלמידי החזו"א בפירוש דבריו, וצ"ע).

זז מה שאמרו בירושלמי שמים ומלח לרבי יהודה הוא משום קנס וכן פשתן לדידן הוא משום קנס, אין הכוונה להעניש את המוכר במים ומלח שלא חטא בו אלא שקנסו שלא יקנו ממנו כלום שלא יבואו לקנות ממנו דבר האסור, ולכן חשוד שמוכר פשתן דשביעית, בתשיעית, שכבר אין שום פ"ש, אע"פ שעבר איסורים בפשתן מותר לקנות, ויותר מזה יש לדון דלמא לא אסרו ליקח מים ומלח אלא מי שרגיל למכור גם פירות וחישנין שימכור לנו דבר אסור אבל חשוד שאינו רגיל למכור פירות כלל ואינו מוכר אלא פשתן דלמא ליכא קנס (אמנם זהו בפשתן שאין בו עצמו מכשול אבל במוכר בשר צבאים אף שמוכר רק בשר צבאים אסור שיכל לטעות את הקונים במכירה כזו).

זבחזו"א בדיני ערלה אות מה' כתב שאסור לקנות מחשוד על הערלה כל דבר שיש בו זיקת ערלה ואפילו הפירות אינם ערלה, ונסתפק החזו"א בזה דאפשר דערלה חמירי לאינשי ולא גזרו ונשאר בצ"ע ויש להקשות מבשר בכור תם שהוא חמור מערלה ואסור אפי' בידוע לנו שהוא בשר צבאים, וצ"ע.

ח רא"א לוקחים ממנו עורות של נקבה, ומפרש בגמ' דת"ק סבר דזכר נמי חייק לזכרותיה ואמר עכברים אכלוה. ורא"א סבר בי עכברים מידע ידיע. ומבואר דשל נקבה שאינו ניכר שהוא נקבה אינו דומה לשל זכר דחתך זכרותו ואעפ"כ אסר ת"ח ליקח של נקבה שלם שמא יקחו חתוך ויאמר שהוא של נקבה שאכלוהו

(והמהר"י קורקוס סוף פ"ג פירש שהרמב"ן פסק כר' לא דאסר הפירות משום שהורה הלכה למעשה, וזה קשה טובא שנראה מהגמ' שהמסקנה כר' אלעזר שמתיר, ועוד קשה מאד לומר דהיינו הפלוגתא דר' לא ור"א בדין פירות של עזיקה, ועוד איך יפרש ר"א ברייתא דעזיקה ומתני' דשדה שנטייבה שהוכיח מזה הרמב"ן לאסור הפירות).

ועי' בגיטין שם אמרו הטעם דנוטע בשביעית יעקור (וחמור מנוטע בשבת לר"מ) משום שישראל מונים לשביעית ולכן יודע לכל שניטעה בשביעית. דבר אחר נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות. ומבואר שם דמטעם שמונים לשביעית לחוד לא היו אוסרים. אבל לכ' משמע דבעינן גם לטעם זה (וכגון באילן סרק שאין מנין, לא יהיה דין יעקור) וא"כ קשה דלכ' זה שייך לענין יעקור אבל לענין איסור אכילה לא שייך כ"כ הטעם דמונים לשביעית ואולי ס"ל לראשונים דלמסקנה סגי טעם דנחשדו על השביעית וכ"מ ברמב"ם שברין נוטע בשביעית העתיק רק טעם דנחשדו וטעם דמונים העתיק רק בנוטע בערב שביעית) ולכן ס"ל לראשונים שהוא קנס גם על הפירות.

ג) ומתני' דלא תזרע במוצאי שביעית שהוכיחו הראשונים לאסור פירות דעזיקה צריך לבאר דלכ' אדרבה איפכא תנן בסיפא שדה שנטייבה בש"א אין אוכלין פירותיה בשביעית ובה"א אוכלין, אבל באמת צריך לפרש המשנה גופא מ"ש לענין לזרוע במוצ"ש לדכו"ע קנסי' לי' ולענין אכילת הפירות לב"ה לא קנסו.

וּפירש הרדב"ז פ"ד ה"א וכן פי' הר"ש סירליאו שלא אסרו הפירות משום שהם הפקר ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו אבל הקרקע אסרו לו לזרוע שהוא שלו, ולפי"ז פירות שיטית שנכנסו לשביעית ועד בהם מלאכות

ז) החשוד ליקח מן החשוד מה שאסרו משום גזירה או משום קנס אבל על שאר איסורים אינו עובר, (אפי' אם הוא מזיד בזה) לכ' מותר ליקח ממנו שהרי החשוד על הקל אינו חשוד על החמור. אבל י"ל שה"ז בכלל הגזרה דאם יקחו ממנו פשתן שנלקח מהחשוד יבואו ליקח מהחשוד עצמו ולסברא זו אף אם הוא שוגג בזה סבור שמותר ליקח מהחשוד אסור ליקח ממנו.

לקיחת נעבה, נזרע וניטע בשביעית

א) דעת הרמב"ן בחולין והרשב"א והריטב"א והנמוק"י שם שנעבד אסור, שהן פירשו עזיקה כמ"ש עוזק תחת הזיתים, וכן פירש הערוך (שהובא בתוס' במנחות) וכן פירש הראב"ד בהשגות הרי"ף בסוכה.

הרמב"ן הביא ב' מקורות איסור נעבד חדא מדתנן בתרומות (פ"ב מ"ד) ומייתי לה בגיטין (נג' ב') הנוטע בשביעית יעקור, ועוד הביא מדתנן (פ"ד מ"ב) שדה שנטייבה או שנדיירה לא תזרע במוצ"ש, ומסתברא כשם שקנסו שלא לזרוע שלא יהנה מהעברה כך יש לאסור אכילת הפירות.

ב) והא דהנוטע בשביעית יעקור, יש לשאול שאף בנטע בערב שביעית תנן (פ"ב מ"ו) יעקור ואמרו על זה בירושלמי שאם לא עקר לחד מ"ד אוסר הפירות ומסקנת הגמ' שאם לא עקר פירותיה מותרים. וא"כ דלמא גם בנוטע בשביעית אינו אלא יעקור, אבל הפירות מותרים. וי"ל דהתם שאינו קנס אלא משום חשד סגי שיעקור אבל הכא שהוא משום קנס מסתבר להרמב"ן שכשאמרו יעקור היינו אף לאסור הפירות. וקצת ראייה שהרי לא אמרו על משנת הנוטע בשביעית שפירותיה מותרים כמו שאמרו על משנת הנוטע בערב שביעית.

ד והראב"ד בהשגות הרי"ף בסוכה, לכאורה שיטה אחרת היא, שהראב"ד ג"כ פירש עזיקה נעבד ולמד איסור נעבד מאיסור ספיחין שכ' שאף בשל נכרי אסור נעבד כמו שאסור ספיחין בשל נכרי (כך דעת הראב"ד שם שאף של נכרי אסור משום ספיחין) ושמענו מזה שהראב"ד אסר הפירות עצמם לכל העולם ולכן למד מאיסור ספיחין שאסרו גם בשל גוי (שאיילו לא ה' איסור נעבד אלא קנס למי שעבד לא שייך ללמוד מספיחין לאסור בשל נכרי).

ולפי"ז צריך פירוש במשנה שב"ה מתירין לאכול פירות דנטייבה עכ"פ לאחרים, וצריך לחלק בין עזיקה לנטייבה, שנטייבה אינו אלא שבח מועט ובוה לא אסרו ב"ה לאכול הפירות (והיינו לאחרים וכמש"נ) אבל עזיקה יפרש הראב"ד שמועיל הרבה שבלא זה כמעט לא היו פירות אלו ולכן בנעבד בדרגת עזיקה נאסרו הפירות באיסור גמור וק"ו מספיחים אבל נעבד בדרגת נטייבה לא נאסרו לב"ה.

אבל א"כ צריך פירוש מאי קשיא להראב"ד בתו"כ על ב"ה מ"ש שקנסו שלא לזורעה ולא גזרו על לאכול פירותיה נימא דלזרוע א"א כלל בלא חרישה אבל אכילת פירות כיוון שבלא עבודתו היו פירות לא קנזו וי"ל דכיון שקנסו שלא תזרע במוצאי שביעית אלא תהא בורה לפניו ויפסיד יותר ממה שהיה לו אילו לא היה חוטא כך יש לקונסו שלא יאכל הפירות שנשתבחו ועל זה תירץ הראב"ד דלדידיה באמת קנסו.

אבל פירוש זה בעזיקה לכאורה קשה שאם היו מאמינים לו שמעזיקה הם היו אסורים והרי התם אם לא ה' נעבד היו צומחים הפירות דאל"כ א"צ לדבריו שהרי צמחו אע"כ שהעזוק מועיל רק מעט (שאינו ניכר כ"כ בפירות אם נעשית בהם המלאכה) ואעפ"כ אם היה כדבריו אסור, וי"ל דפעולת העזיקה גם גורם שיהיו

האסורות יהא אסור גם לב"ה (ולפי"ז צריך לאוקמא הא דשל עזיקה הם שאמרו הראשונים דהיינו נעבד והביאו משנתינו, צ"ל דמיירי בפירות ששית שנכנסו לשביעית) אבל כ"ז קשה דאף שאין לקנוס לכל העולם אבל עכ"פ לדידיה למה שלא יקנסו, שהרי לצורך שיהיו לו פירות טייב את השדה]. ובאמת כך פי' הראב"ד בפירוש התו"כ דרישא דמתני' לא תזרע למו"ש היינו לדידי' אבל לאחרים מותר כדאמר' ע"ז בגיטין שלא קנסו בנו אחריו אבל לדידי' כ"ש שאין אוכל פירותיה ופלוגתא דב"ש וב"ה הוא לאחרים.

ויש לשאול שהרי ה' ספק בגמ' אם קנסו בנו אחריו וא"כ להצד דקנסו תיקשי דברי ב"ה וי"ל שרק בבנו ה' הספק אם קנסו שבא מכחו אבל אחר ודאי לא קנסו, ואע"פ שהביא הרא"ש מהירושלמי דטייבה ומכרה לא יזרענה הלוקח י"ל דדוקא לוקח שזה היתה כוונתו מתחילה למכור וזהו מ"ש בירושלמי שמא יערים והיינו שאפילו שאומר שהיתה כוונתו שלא למכרה חישנין שמערים אבל אילו לא היה חשש זה מותר לאחרים (וכגון אם כופים אותו למכור). ולפי"ז כיון שאמר הראב"ד לדמות איסור לא תזרע לאכילת הפירות, לדידיה שכשם שאמרו ברישא לא תזרע כך אסור לדידי' לאכול הפירות. גם באכילת הפירות אם מת לא קנסו בנו ואם מכר הפירות אם היתה דעתו מתחילה למכור אסור לו למכור. (ואם הפקיר הפירות מותר לאחרים). ולפי"ז מתפרש בה"א אוכלים היינו רק אחרים ולא הבעלים ולא ליקח מהבעלים.

ולפי דרך זו מה שלמדו הראשונים מלא תזרע לאסור פירות דעזיקה לא שמענו אלא שאסור לו לאכול אבל כשהנכרי מוכר ואומר של עזיקה למה אסור, וצ"ל כאמור שכיון שעשה ע"מ למכור אסור לו למכור ולכן אסור לקנות ממנו ולא ליקח מן הלוקח ממנו, משום קנס.

רק קנס אבל ממה שהביא ממתני' דלא תזרע ושמ אינו אלא קנס לדידיה מוכח כמשנ"ת).

ובדעת הרמב"ן וסיעתו שנת' שאינו אסור אלא לדידיה מבוואר בדבריו דמיירי אף בעיזוק שבלא זה לא היו פירות שהרי הרמב"ן הוכיח דנעבד אסור גם מהא דהנוטע בשביעית יעקור ואי הוה ס"ל שיש מקום לחלק בין שבח קטן לשבח שבלא זה לא הי' הפרי שבוה חמיר ואסור אף לאחרים והרי בעזיקה נת' דכוונת הרמב"ן רק לאסור לדידיה' (מדהוכיח לה מלא תזרע) וע"כ שאינו אלא שבח מועט ואיך הוכיח לאיסור מהנוטע בשביעית יעקור אע"כ דלהרמב"ן אף בשבח גמור אין איסור אלא לדידי' ומשום קנס. ואדרבה יש לדון דלמא בשבח מועט לא אמר הרמב"ן אף לדידיה ובעזיקה פירש שבח גמור (כמשנ"ת בש"י הראב"ד) וכן נראה קצת מל' הרמב"ן ופירות עצמם אסורים דמחמת עבודת שביעית באו, וצע"ע.

אבל החזו"א (סק"ו ד"ה שדה) הוכיח שהנזרע בשביעית חמור מדתנן שדה שנטייבה בה"א אוכלים פירותיה ולמה אמרו נטייבה ולא נזרעה, ודחה רא"י זו. שוב הביא החזו"א מספיקא דירושלמי בנוטע בערב שביעית יעקור אם נאסרין הפירות, ואי נימא דנטייבה דב"ה לאו דוקא וה"ה נזרעה מאי מספקא לירושלמי בנוטע בערב שביעית שייאסרו הפירות שום קנס והרי אפי' בזרע בשביעית עצמה התיירו ב"ה.

ה הרמב"ם פ"ד ה"טו בענין פול המצרי אומר שאם עקר וזרעו בשביעית ויצא לשמינית יש אופנים שיש בו משום ספיחים ויש שאין בו, ואמר ע"ז הראב"ד שם שלא מצינו בזרע בשביעית שום היתר שהרי אמרו הנוטע בשביעית יעקור, והראב"ד כאן הוא לשיטתו שנת' בדבריו בהשגות הרי"ף שהוא איסור בפירות שאילו היה רק קנס לדידיה ושלא ליקח ממנו מאי קושיא

הרבה פירות שבלא זה היו פירות מועטים ומלבד זה גם משביח אותם ואומר הגוי שהם מעזיקה ומשובחים ואם היה כדבריו היה אסור משום שע"ז נעשו הפירות. (ובכה"ג יתכן שאינם אסורים אלא מספק שמא הרי זה לא היה בו בלא העבודה אבל יתכן שאסור בודאי שכך קנסו שאם עבד וע"ז נעשו הפירות הכל אסור). וע"ז יש לשאול לפמ"ש החזו"א דהפסד כל הפרי או אפילו הפסד רוב הפרי חשיב לאוקמא אילנא ומותר, וי"ל שלא אמר החזו"א אלא שבלא המלאכה יהיה הפסד רוב הפירות מכפי הרגיל ובעזיקה עושה מלאכות מיוחדות שיהיה יותר מהרגיל, (גם אפשר שלא התיר החזו"א אלא כשכבר יצאו הפירות ועתידים ליפסד ולא קודם שיצאו ועתידים שלא לצאת, ויל"ע בלשוננו).

ויש לדון כשהיה מחלה לשדה, או לאילנות שיתקלקלו הפירות ועשה מלאכה האסורה (שלא היו מתקלקלים רוב הפירות) וע"ז נתרפא, שלא ע"י מעשיו באו הפירות, אלא ע"י מעשיו הציל אותם. ואי נימא דאסור יש לדון אם היה ספק שמא יתקלקלו הפירות ועשה מלאכה האסורה ולא נתקלקלו, וכן בהיה ספק שמא לא יצמחו הפירות ועשה מלאכה ונתרפא.

ד ולהאמור נמצא שיש כאן ב' שיטות באיסור נעבד, שהראשונים הנ"ל שלמדו דין זה מרישא דמתני' דלא תזרע למו"ש הוא משום קנס ולא אסור אלא לדידי' או לקונה ממנו, ולא לבנו אחריו וכ"ש לא לאיש אחר (כגון מקבל מתה או כגון שהפקיר השדה ואח"כ זכה) ולהראב"ד בהשגות הרי אם נעבד באופן שע"ז לא היו פירות הפירות אסורים מדרבנן איסור גמור אף לאחר ואם רק נשתבחו הפירות זהו נטייבה ולדידיה אסור ולאחרים מותר.

בל' הרמב"ן שכ' שהפירות עצמם אסורים הי' קצת משמע שהוא איסור על הפירות ולא

שנזרע בשביעית הוא איסור על כל הפירות, אבל לא שמענו שהתיר לזרוע או שהתיר ליקח ממנו, ודלמא בזה סבר כהראשונים מהא דלא תזרע שאנסו לדידיה וקנסו שלא ליקח ממנו.

אולם החזו"א ס"ל דהרמב"ם מתיר נבד ועל פי זה התיר לקנות ספק נעבד ועפ"ז התיר במקום הדחק באתרוגים, וצ"ע. ועי' לקמן מה שית' בס"ד בדברי הרמב"ם על משנת לא נאכל ולא נעבד.

ג מדברי רש"י ביבמות א"א להוכיח שהתיר נעבד, דדלמא מה שדחה רש"י פירוש רבותיו ופירש עזיקה באופ"א, דלמא משום דלא היה ס"ל בלשון עזיקה אלא שמור, אבל לא שמע לפרש כמו יושב ועוזק תחת הזיתים, ואולי ס"ל דעוזק תחת הזיתים הוא לאוקמי אילנא או מטעם אחר.

ו ונת' עד כאן שכל האיסור דנעבד בשביעית ונזרע בשביעית בין להסוכרים שהוא קנס לדידיה בין להסוכרים שהוא איסור על הפירות, אינו אלא מדרבנן.

ועי' בתו"כ שאמרו והיתה שבת הארץ לכם לאכלה מן השבות אתה אוכל ואי אתה אוכל מן השמור, ולכ' שמור שכאן היינו נעבד שזה לשון שבת הארץ וכן הוא בפ"י הר"ש על התו' ופירש הרמב"ן בפירושו החומש שלב"ה לא בא הכתוב אלא לאסור לנו שלא נשמור אבל אין הפירות נאסרים והכוונה שאם אתה רוצה לאכול מפירות הארץ אל תשמר ותאכל ואל תעבוד ותאכל אלא תשבות וממנו תאכל אבל אם עבר ועבד סל לב"ה שאינו נאסר ומש"כ הבריתא מכאן אמרו שדה שנטייבה וכו', הוא על דברי ב"ש שאף הפירות נאסרים (ואע"פ שהרמב"ן מיירי על שמור, גם על נעבד יל"פ כן), ולכן אע"פ שלשון הר"ש על ברייתא זו דנעבד אסור מדאורייתא

דאכתי הוצרך הרמב"ם לומר מה אסור משום ספיחין, וזהו מ"ש הראב"ד שלא מצינו שום היתר דהיינו אף לאחרים.

ועדיין אין דברי הראב"ד שבהשגות הרי"ף שוים לדבריו שבהשגות הרמב"ם. שבהשגות הרי"ף אומר שבעזיקה אף בשל גוי אסור דלא פלוג רבנן (כמו באיסור ספיחין שסובר הראב"ד שאף בשל גוי אסור) ובהשגות הרמב"ם העמיד הירושלמי בפול המצרי בשל גוי שאין בזה איסור נזרע בשביעית.

וי"ל דסבר הראב"ד שאיסור נעבד או נזרע ע"י גוי תלי' בקדושת שביעית או באיסור ספיחין (שהרי הרמב"ם בסוכה למד איסור נעבד מספיחים) אבל אחרי שביעית כשכבר אין גזירת ספיחין אין איסור נעבד ונזרע אבל נזרע באיסור ע"י ישראל אסור לעולם גם בשמינית שכבר אין בו קדו"ש (שהרי למד דין זה מהנוטע בשביעית יעקור).

ובדעת הרמב"ם מבואר שהתיר נעבד בשביעית ואפי' נזרע בשביעית התיר, ועי' מש"כ לעיל בשם החזו"א להוכיח עכ"פ בנטע בשביעית דאסור. וצ"ל דהרמב"ם למד דין זה מהנוטע בשכר שביעית דמסיק שאין הפירות נאסרים וסובר הרמב"ם דכיון דל' המשנה בנוטע בערב שביעית יעקור, ול' המשנה בנוטע בשביעית יעקור מתפרש שניהם רק יעקור ולא שהפירות נאסרין וה"ה זורע (אף דנוטע בשביעית מקרי פירות שאחר שביעית ס"ל להרמב"ם שאין לחלק (וקצת ראייה לזה שבה' תרומות לא אמר הנפ"מ אי משום קנס אי משום מונים, דנפ"מ למסור הפירות, ש"מ שאף במקום קנס אין הפירות נאסרים).

ומדברי הרמב"ם דפול המצרי הנ"ל לא שמענו אלא דפליג על דעת הראב"ד

וקנס הוא ולא משום שעשה עבירה אלא אפילו בקרקע גוי שזרעה גוי אסור שזהו מ"ש הר"מ שאם תיעבד ע"י אחר, וכתב שם הכפ"פ שהוא אסור מן התורה מפני שבת הארץ וקדושתה ושאינן להתיר בגוי אלא אם היינו אומרים יש קנין אבל למאי דקי"ל אין קנין לזרוע שם אסור מן התורה והפירות שנוצרו שם אסורים מן התורה.

זמרון הכס"מ שם לא נחלק עליו בפרט זה שאריכות בפלוגתא דהכפ"פ והכס"מ היא אם מיירי בגוי שזרע בקרקע הגוי או בגוי שזרע בקרקע של ישראל אבל לא פלג על פרט זה דאף בלא עבירה הפירות אסורים. וכבר דחה הרדב"ז דברי הכפ"פ דמ"ש הר"מ שאם תיעבד ע"י אחר הכוונה שעבדה ישראל ואסור כיון שנעשה איסור. ולא נתפרש בדברי הכפ"פ (והכס"מ) למה ה"י פשוט שאם אסור לעבוד נאסרו הפירות מן התורה ואולי משום הכתוב דוהיתה שבת הארץ וגו' אבל א"כ לא רק נזרע אסור אלא אף פירות שדה שנטייבה היא אסור.

ועכ"פ מבואר בר"מ בפייהמ"ש דפירות הנעבד אסורים ואע"פ שבחיבורו חזר בו מפירושו זה, זהו משום שבפיהמ"ש לא היה ס"ל איסור ספיחין ולכן בחיבורו חזר בו שיותר ניחא לפרש המשנה על איסור ספיחין אבל לא שמענו שחזר בו מדין איסור נעבד, וכן מוכח מהכפ"פ והרדב"ז הנ"ל שהביאו דברי הפיהמ"ש הנ"ל ודנו בדברי הרמב"ם ש"מ שלא חזר בו מהיסוד שהם אסורים, והכס"מ כשדחה דברי הכפ"פ אמר שהרמב"ם חזר בו היינו ממ"ש שאפילו יזרע הגוי בקרקע הגוי אסור ומזה חזר בו, אבל מעיקר הדין דנעבד אסור (בקרקע ישראל) לא אמר הכס"מ שהרמב"ם חזר בו והשתא צריך פירוש איך אמר בפול המצרי שעבר וזרע שמבואר דשרי כמ"ש הראב"ד, וא"ל שמה שאסר כאן הוא רק משום קנס ואסור לדידיה ולא לאחרים שהרי הר"מ אמר שנעבדה ע"י אחרים (ובפרט להרדב"ז הנ"ל

שמפסוק קמא ילפינן שמור ומפסוק זה ילפינן נעבד כוונתו רק לב"ש כהמשך הברייתא.

איתא בפרישה חו"מ סי' קמא' סקי"ג, דנזרע בשביעית אסור באכילה ובהנאה משום דכתוב לא תאכל כל תועבה ודרשו בחולין קי"ד כל שתיעבתי לך ה"ה בבל תאכל (ומבואר שם שהי' לנו לאסור כלאי זרעים וכלאי בהמה אלא שיש לימוד דשרי) וכ"כ סמ"ע שם סקי"ח דהגידולים אסורים (בסמ"ע לא הביא הטעם דלא תאכל כל תועבה והי' אפשר לפרש השו"ע שנאסר לדידיה משום קנס).

זזה צ"ע שלפי המבואר בחולין שם אף שלא נעשה עבירה אלא הגוי כישל בב"ח הוא בכלל כל שתיעבתי ואף בנתבשל מאליו, וא"כ גם בזרעית גוי בשביעית אסור ואף ספיחים העולים מאליו היא אסור מדאורייתא לכו"ע, ואף ספיחים היוצאין למוצאי שביעית יהיו אסורים. אלא ע"כ דלא קי"ל כמ"ד בחולין לאו זה, ואפילו למאן דאית ליה לאו זה, צ"ל איזה חילוק, וצ"ע. (ודברי הפרישה הם דלא כהראב"ד שלמד איסור נזרע מהנוטע בשביעית ובהשגות הרי"ף שלמד ד"ז מק"ו מספיחין ודלא כהראשונים שלא אסרו אלא משום קנס ולא משום כל שתיעבתי לך).

ז במשנה פ"ו מ"א, לא נאכל ולא נעבד, יש ג' פירושים, הר"ש פירש לא נאכל אחר הביעור (שבעולי מצרים אסרו עבודת הארץ ולא אמרו חובת ביעור ואפשר דהיינו שלא תקנו קדו"ש על הפירות) והרמב"ם בפירושו המשנה פירש לא נאכל אם נעבד ע"י אחר אסור לאכול ממה שתוציא, והרמב"ם בחיבורו פירש לא נאכל לענין ספיחין (שלא גזרו איסור ספיחין בעולי מצרים).

זמה שפירש בפי' המשנה דלא נאכל היינו איסור מה שנוזע באיסור הביא הכס"מ דברי הכפ"פ שמבואר דבריו דלאו משום גזירה

אין הכרח שחולק על איסור זה אבל החזו"א נקט שלהרמב"ם אין שום איסור בנעבד באיסור, וצ"ע.

ודעת הראב"ד שבשבח מועט כמו נטייבה מותר לאחרים לאכול הפירות ולדידיה אסור אבל בשבח גמור כמו עזיקה (וכמו שזרע) בזה אסור אף לאחרים, ויותר מזה ס"ל להראב"ד שאף בגוי שעזיק בשלו אסור לאכול הפירות (כמו שאסרו על ספחים בכל גוי לדעת הראב"ד, ומיהו חומרא זו דאסור בשל גוי הוא רק בשיש בו קדו"ש או בשיש שם איסור ספחים).

בד' הרמב"ם נת' שאם זרע באיסור אפילו בדבר שאין בו איסור ספחים כגון פיגם וירבוזין או ישראל שזרע בקרקע של גוי אסור.

ולדינא כיון שדעת רוב הראשונים לאסור ליקח מהזורע והמעבד וכ"ש לפמשנ"ת שאין ראי' שהרמב"ם חולק על איסור זה בודאי יש לאסור ליקח ממנו (אף כשאין משום האיסור ליקח מהחשוד) וכן מוכח מהחזו"א שנת' בכמה מקומות דמעיקר הדין אסר משומר כדעת ר"ת, ונת' שבשעה"ד היקל ואעפ"כ כתב במכתב (שבסוף ספר דרך אמונה ושבספר קובץ אגרות ח"ב) שמשום משומר מותר, כאמור משום שעה"ד. אבל משום נעבד באיסור אסור, שאיסור נעבד חמור שדעת רוב הראשונים דאסור (אלא ששמור הוא פלוגתא בדאורייתא ונעבד אינו אלא מדרבנן), ומיהו גם באיסור נעבד התיר החזו"א בשעה"ד גדול כמבואר בסי' י' סק"ו ד"ה ואתרוגין (וזהו לפמ"ש החזו"א לעיל מזה דהרמב"ם מתיר נעבד, ע"י משנ"ת בזה). אבל תלמידי החזו"א - חו"ב, חוט שני, דרך אמונה, אמרו שבחזו"א איתא דנעבד מותר.

ולשיטת הראב"ד שנתבאר דס"ל שהפירות נאסרו אף לאחרים (אף במתנה) בודאי יש להקל, ולפמשנ"ת הראב"ד יחיד בזה.

שמפרש שהוא איסור גמור, קשה).

וצ"ל שהרמב"ם שאסר בפייהמ"ש נזרע בשביעית וגדל בשביעית, טעמו שאף שלא ס"ל איסור ספחים בגדל מאליו אבל בזרע באיסור אסור, ולכן הוא כפרטי איסור ספחים שביוצא למוצאי שביעית כשם שהולכים בירק בתר לקיטה לענין קדו"ש כך אין בו איסור דנזרע בשביעית וכן בתבואה וק"ו שהביאו שלישי אחרי שביעית מותרים אפי' נזרעו בשביעית (ובפרט זה נחלק הראב"ד), אבל נזרע בשביעית וגדל בשביעית אסור, וע"ז קאי לא נאכל ולא נעבד. ולפי"ז למאי דאנן ס"ל שיש איסור ספחים אין נפ"מ באיסור לא נאכל דהר"מ אבל יש נפ"מ אם זרע פיגם וירבוזין או אם ישראל זרע בקרקע של גוי שיהא אסור לדעת הרמב"ם.

כיון שנתבאר שאיסור נעבד באיסור לרוב הראשונים הוא משום קנס (כמו לא תזרע) ורק לדידיה קנסו אף שנת' דאסור גם ליקח ממנו, דלמא זהו כמו קנס שמצינו בכמה מקומות שקנסו שאסור לו ולב"ב אבל מותר למכור ואם נתכוין מתחילה למכור אסור (אולי כמבטל איסור לכתחלה) וכאן ג"כ היה צריך להיות כן אלא שאמרו בירושלמי (על לא תזרע במוצאי שביעית) שאסרו שמא מערים, ולכן יתכן שאם יש לו הרבה קונים אחרים גויים או יהודים שאינם חוששים ואנו רואים שאין זה קנס עבורו שלא נקח ממנו, דלמא מותר, וצ"ע.

ח העולה מכל אמור דעת הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והנמוקי"י והערון שפירות שנעשו בעבירה אסור מדרבנן לדידיה לאכול, אבל אינו איסור על הפירות, שאם מת לא קנסו בנו אחריו, וכן אם נותן מתנה מותר לקבל אבל אסור לקנות ממנו. ומשמע מלשון הרמב"ן דדוקא שבח גמור שמחמת עבודת האיסור באו אבל בשבח מועט לא אסרו. ובדברי הרמב"ם